

4. *Смерть дитини на уроці фізкультури [Електронний ресурс]. – Режим доступу:* [http://www.galychyna.if.ua/index.php?id=single\\_all-ukrainian\\_news&tx\\_ttnews%5Btt\\_news%5D=14030&tx\\_ttnews%5BbackPid%5D=14&cHash=887dcba5b](http://www.galychyna.if.ua/index.php?id=single_all-ukrainian_news&tx_ttnews%5Btt_news%5D=14030&tx_ttnews%5BbackPid%5D=14&cHash=887dcba5b)
5. Габдрахімов Д. Комісія КМДА проведе перевірку за фактом смерті дитини на уроці фізкультури / Денис Габдрахімов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imk.ua/ua/news/07-02-2011/224878/>
6. Смерть семикласниці на уроці фізкультури розслідує комісія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev-forum.org/smert-semyklasnytsi-na-urotsi-fizkultury-rozsliduie-komisiya/>
7. Терехов А. Физкульт-инфаркт. Почему российские школьники все чаще гибнут во время уроков [Електронний ресурс] / Алексей Терехов, Дарья Окунева, Ольга Рачанова. – Режим доступу: <http://www.newizv.ru/razdel/2005-10-04/5/>
8. Актуальні питання охорони материнства і дитинства в Україні/ Р.О.Моїсеєнко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://medexpert.org.ua/modules/myarticles/article\\_storvid\\_526.html](http://medexpert.org.ua/modules/myarticles/article_storvid_526.html)
9. Приступа Є. Завищені нормативи чи слабкі діти? [Електронний ресурс] / Євген Приступа // Дзеркало тижня. – 2011. – № 9. – Режим доступу: <http://dt.ua/articles/77191>
10. Яценко А. "Смертельні" уроки фізкультури: що думають міністри [Електронний ресурс] / Анна Яценко. – Режим доступу: <http://nealth.unian.net/ukr/detail/193628>

Г.М.ЛАБІНСЬКА, І.П.КОРОСТІЛЬ,  
М.В.ДРУЧЕК, Н.В.ЛУКА

### ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СТАН УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї ТА НАСЛІДКИ ЇХ ДІЇ

*Окреслюються глобальні фактори та фактори національного рівня, які активно діють на стан сім'ї загалом і на стан української сім'ї зокрема. Аналізуються окремі з них. Характеризуються наслідки дії таких факторів. Привертається увага вчених до необхідності їх подальшого поглибленого вивчення для обґрунтування заходів, спрямованих на поліпшення ситуації.*

*Ключові слова: фактор, сім'я, стан української сім'ї, наслідки.*

*Очерчиваются глобальные факторы и факторы национального уровня, которые активно действуют на состояние семьи в целом и на состояние украинской семьи в частности. Анализируются отдельные из них. Характеризуются последствия действия таких факторов. Привлекается внимание ученых к необходимости их последующего углубленного изучения для обоснования мероприятий, направленных на улучшение ситуации.*

*Ключевые слова: фактор, семья, состояние украинской семьи, последствия.*

*Global factors and factors of national level, which carry the ball on the state of family on the whole and on the state of Ukrainian family in particular, are outlined. The separate are analyzed from them. Results from the action of such factors are characterized. Come into the notice of scientists to the necessity them subsequent deep study for the ground of measures, directed on the improvement of situation.*

*Keywords: factor, family, state of Ukrainian family, consequences.*

**Актуальність теми статті.** На сімейний стан, а також на інші ознаки членів родини (громадянство, національність, ставлення до релігії, професію, належність до політичних партій, економічний статус, походження тощо) діє ряд факторів. Їх вивчення є актуальним завданням з огляду на те, що стан української сім'ї останнім часом суттєво погіршився.

**Вивченість теми.** Вивченість проблеми стану сім'ї займалися багато науковців та дослідників, починаючи від таких всесвітньо відомих вчених, як: А.Сміт, Т.Мальтус, Д.Рікардо, К.Маркс, Г.Госен, А.Маршал, М.Туган-Барановський, Дж.М.Кейнс, А.Пігу та інші. З перебігом часу напрацювання у цій царині вилилися у неокласичну теорію, яку було розроблено завдяки працям Л.Вальраса, В.Джевонса, А.Маршала, К.Менгера, В.Парето, Є.Слуцького, Дж.Гікса. Ідеї цих учених суттєво збагатили інструментарій дослідження стану сім'ї. Помітно розширили горизонти дослідження особливостей її життєдіяльності праці Ф.Щербини, І.Фішера, Ф.Модільяні, М.Фрідмана. Особливі підходи до вивчення деяких функцій стану сім'ї запропоновано Г.Бекером.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття економічна наука приділяє значну увагу стану сім'ї у перехідних економіках. Серед вітчизняних дослідників цієї проблеми слід відзначити І.Бондар, С.Злупка, Т.Кир'ян, І.Крючкову, А.Колота, Е.Лібанову, М.Лощініна, В.Мандибуру, І.Малого, В.Новікова, О.Онищенко, І.Радіонову, А.Ревенка, С.Реверчука, М.Шаповала.

Зміни функцій сім'ї в умовах ринкової трансформації економіки досліджено у працях зарубіжних учених: Л.Бальцеровича, В.Жеребіна, Г.Колодка, Л.Нестерова, В.Ниворожкіної, А.Олейніка, А.Ослунда, Б.Плишевського, В.Розмаїнського, Н.Римашевської, А.Романова, Дж.Сакс Е.Стрижкової, А.Суринова, К.Чобану.

Різні аспекти життєдіяльності сім'ї, насамперед економічні, проаналізовано у низці дисертаційних досліджень М.Ватаманюк, Г.Лех, Р.Михайлишина, С.Полякової, М.Сайкевич, Б.Тимченка, Р.Теслюка та інших. На сучасному етапі увага до сім'ї зростає після глобальної економічної кризи 2007 року. Криза, яка охопила увесь світ, перш за все «зачепила» представників середнього та найменш забезпеченого класу. Тобто зменшились доходи і збільшились витрати перш за все сім'ї. Це викликало інтерес до факторів стану української сім'ї та наслідків їх дії. Саме цим проблемам і присвячена дана стаття.

**Виклад основного матеріалу.** Останнім часом суттєво загострився вплив глобальних факторів на стан української родини, серед яких найважливішими є політична ситуація у світі, формування глобального ринку праці, небувалий масштаб розвитку міжнародної міграції і т.ін. Глобальні фактори підсилюються та інтенсифікуються дією факторів національного рівня. Це обумовлює мультиколінеарну дію факторів різного ієрархічного рівня, що супроводжується потужним синергетичним ефектом.

Одним з найважливіших факторів національного рівня, який суттєво вплинув на стан української родини, стало здобуття Україною незалежності.

З початком перебудовних процесів в Україні, як і в інших постсоціалістичних країнах, виникає нова соціальна структура, відбуваються процеси нового соціального розшарування, одним з найбільш ранніх та очевидних проявів якого стало розшарування за рівнем доходів. Відбувається стрімке розшарування доходів у суспільстві. З одного боку, виникла верства «нових» багатіїв, яка характеризується не тільки небувалим рівнем своїх доходів, але й високою концентрацією майна (зокрема, дорогої нерухомості, престижних авто тощо). З іншого боку, формується «соціальне дно», яке відзначається не тільки низьким рівнем матеріальної забезпеченості, але й частковою соціальною деградацією та, фактично, соціальною ізоляцією і дезорієнтацією великої частини населення. В низи суспільства сьогодні ризикує потрапити переважна більшість населення України. На фоні загального зниження життєвого рівня

основної маси населення та слабких поки що за своєю інтенсивністю процесів його адаптації до ринкових умов відбулася і далі відбувається суттєва поляризація доходів. Лише за офіційними даними, у 1994 році середній грошовий дохід 10% найбагатших громадян України перевищував дохід 10% громадян із найнижчими доходами у 6,7 рази. Для порівняння: за даними, наведеними Світовим банком у 1994 році в Китаї децильний коефіцієнт – 3, у США – 6, у країнах Латинської Америки в середньому – 12. Цікаво, що за експертними оцінками фактична диференціація була, ще глибшою, її об'єктивна оцінка ускладнюється тим, що до даних бюджетної статистики з різних причин не включено групи населення із найвищими доходами. Станом на 2009 рік офіційно встановлений децильний коефіцієнт дорівнює 30:1, а неофіційний – 50:1.

Після здобуття незалежності Україна пройшла крізь дуже важку соціально-економічну кризу, протягом якої критично зменшився рівень життя людей і погіршилися всі без винятку економічні показники. З 1999 р., в Україні фіксовано економічне зростання, що супроводжувалось підвищенням життєвого рівня більшості українців, однак з настанням чергової світової економічної кризи економічна ситуація погіршилась. Опосередковано про становище української родини можна судити на підставі аналізу макропоказників в контексті міжнародних зіставлень.

Використовуючи систему показників ПРООН, прослідкуємо, як змінювалися основні показники людського розвитку. Інтегральними узагальненими показниками, що відображають порівняльні можливості людей у різних країнах світу є індекси людського розвитку.

4 листопада Генеральний Секретар ООН Пан Гі-Мун та Адміністратор ПРООН Белен Кларк представили Звіт з людського розвитку за 2010 рік: справжнє багатство народів: шляхи до людського розвитку, у якому досліджуються досягнення у галузі охорони здоров'я, освіти та доходів починаючи з 1970 року, у 135 країнах, для яких існують порівняльні дані, таким чином охоплюючи 95% населення світу. Також, у Звіті опубліковано новий рейтинг Індексу людського розвитку (ІЛР) для 169-ти країн.

Першими 10-ма країнами в рейтингу є Норвегія, Австралія, Нова Зеландія, Сполучені Штати Америки, Ірландія, Ліхтенштейн, Нідерланди, Канада, Швеція та Німеччина. Цьогорічний рейтинг країн з ІЛР сформований з огляду на останні п'ять років, а не лише за поточний рік, як це було прийнято раніше, для кращого відображення довготермінових тенденцій розвитку. З огляду на методологічні уточнення в обрахуванні формули ІЛР, рейтинг країн 2010 року несумісний з рейтингами у попередніх Звітах.

Індекс людського розвитку для України у 2010 році становив 0,71 — категорія високорозвинутих країн, і відносить країну на 69 місце з 169 держав і територій.

Звіт з людського розвитку за 2010 рік продовжує традицію вимірювання ІЛР, впроваджуючи нові показники, які відображають найважливіші фактори розвитку, що не входили до визначення ІЛР раніше:

- *ІЛР*, скоригований на нерівність: вперше цьогорічний Звіт розглядає ІЛР через призму нерівності у людському розвитку з урахуванням відмінностей у рівні прибутку, сфері охорони здоров'я та освіти.

- *Індекс гендерної рівності*: Звіт 2010 року включає новий показник вимірювання гендерної нерівності, який бере до уваги рівень материнської смертності та присутність жінок у парламенті, опосередковано засвідчуючи яким є становище жінок і чоловіків зокрема в конкретній країні.

- *Багатовимірний індекс бідності* (БІБ): у Звіті введений багатовимірний показник бідності, який оцінює бідність, не лише з огляду на рівень прибутків, а й враховує численні фактори на рівні домашніх господарств – від основних життєвих стандартів до доступу до шкільної освіти, чистої води і медичної допомоги. Більше 1.7 млрд. людей – третина населення

у 104 країнах, для яких обрахований БІБ – живуть у багатовимірній бідності, це більше ніж 1,3 млрд., що живуть на менше ніж \$ 1. 25 долар на день. Багатовимірний індекс бідності (БІБ): в Україні від багатовимірних депривацій потерпає 2 відсотки населення, а ще 1 відсоток є вразливим до таких депривацій. Розмах (інтенсивність) депривації в Україні, що є середнім відсотком депривації, якої зазнають люди у стані багатовимірної бідності, становить 36 відсотків. БІБ, що є часткою населення, котре є багатовимірною бідним, скоригований на інтенсивність депривацій, становить 0,008. «Сусіди» України за ІЛР. Казахстан і Російська Федерація, мають БІБ відповідно 0,002 і 0,005 [1]

Більшість країн, що розвиваються досягнули значного, проте, дуже часто недостатнього прогресу у сфері охорони здоров'я, освіти, основних життєвих стандартів за останні десятиліття, притому найбідніші країни нерідко показують найкращі результати. Однак не всі тенденції позитивні, деякі країни втрачають позиції порівняно з 1970 роком. Введення трьох нових індексів у 20-те ювілейне видання Звіту засвідчує глибоку нерівність розвитку як в середині країн так і між ними, нерівність прав та можливостей жінок і чоловіків, а також розповсюдженість крайньої багатовимірної бідності в країнах Південної Азії і регіону на південь від Сахари

Бурхливе зростання добробуту нації в тривалий період часу ні в розвинених, ні в країнах, що розвиваються, не супроводжується аналогічним зростанням рівня щастя громадян.

Вчені дійшли висновку, що економічне зростання держави не супроводжується збільшенням відчуття задоволення життям у її громадян, що демонструє першорядну важливість неекономічних чинників, що впливають на відчуття щастя у людей.

Автори дослідження продемонстрували, що більш високий рівень життя в конкретний момент часу в цій країні неминує супроводжується більшою задоволеністю життям порівняно з більш бідними країнами. Водночас поступове або навіть бурхливе зростання добробуту нації в цілому в більш тривалий період часу ні в розвинених, ні в країнах, що розвиваються, не супроводжується аналогічним зростанням рівня щастя громадян.

Причина незбільшення ступеня щастя із зростанням економіки країни може бути пов'язана із зростанням амбіцій громадян, які не дозволяють їм насолоджуватися життям. Позитивний ефект від збільшення зарплати на рівень щастя (так само як і негативний від її зменшення) проявляється тільки в короткостроковій періоді, тоді як у довгостроковій перспективі поліпшення добробуту незмінно компенсується збільшенням очікувань майбутнього зростання.

Американські соціологи з Прістонського університету підрахували рівень щорічного доходу, перевищення якого вже не додає жителям США щастя. Як стверджують дослідники, для жителів США поріг щорічного доходу, після якого гроші перестають помітно впливати на ступінь задоволеності життям, становить приблизно \$ 75 тисяч в рік.

В свою чергу Прем'єр-міністр Великобританії має намір визначати ступінь «загального добробуту» британців. Введення «індексу щастя» дозволить оцінити «психологічне і фізичне благополуччя людей у Сполученому Королівстві». Влада Великобританії має намір вимірювати «індекс щастя» своїх громадян.

Плани Девіда Кемерона вже викликали, за даними "The Guardian", занепокоєння серед деяких політиків країни. На думку ряду урядових чиновників, «індекс щастя» не варто починати враховувати під час бюджетних скорочень, викликаних фінансовою кризою.

Відзначимо, що президент Франції Ніколя Саркозі виступив у минулому році з аналогічною ініціативою. Про те, чи була вона реалізована, не повідомляється.

З поміж 135 країн, представлених в Звіті за 2010 р., виокремлено «Топ-10», які найпомітніше змінили ІЛР за останні 40 років, очолив «десятку» Оман, який десятиліттями прибутки від енергоносіїв інвестував в освітню галузь та систему охорони здоров'я.

Інші дев'ять країн: Китай, Непал, Індонезія, Саудівська Аравія, Лаос, Туніс, Південна Корея, Алжир і Марокко. Варто відмітити, що Китай, єдина країна зі списку, яка потрапила до рейтингу виключно через зміну у рівні прибутку; ІЛР інших країн відмічений у сфері охорони здоров'я та освіти.

Хоча загалом у світі спостерігається прогрес з людського розвитку, різниця між країнами вражаюча: за останні 40 років, для 25% країн з найнижчим рівнем розвитку характерне покращення ІЛР менш ніж на 20%, в той час як для лідерів рейтингу – 54%. Однак, як група, четверта частина країн, що у 1970 році займали останні позиції з рейтингу ІЛР, за цей період часу показали кращі результати ніж країни, які очолювали список, покращивши свій показник ІЛР на 61%. Величезна різноманітність шляхів досягнення результатів у галузі людського розвитку засвідчує, що не існує єдиної моделі та єдиного рецепту успіху для всіх, наголошують автори

З 1970 року регіон Східної Азії на чолі з Китаєм та Індонезією продемонстрував найшвидший прогрес зі зростання ІЛР. Арабські країни також досягнули хороших результатів, займаючи 8 з 20 місць серед світових лідерів, що найсуттєвіше збільшили свій ІЛР за останні 40 років. Багато країн на південь від Сахари та з країн колишнього Радянського Союзу відстають через вплив епідемії ВІЛ/СНІД, конфлікти, економічну нестабільність та ін. За останні 40 років очікувана тривалість життя зменшилась у трьох країнах колишнього Радянського Союзу – Білорусії, Україні і Російській Федерації.

У Звіті йдеться про те, що попри важливі регіональні зміни у Східній Європі, найбільші країни колишнього Радянського Союзу зазнали серйозного погіршення в сфері здоров'я.

За останні 40 років країни Східної Європи та Центральної Азії зазнали глибоких політичних та економічних змін - перехід від централізованого управління радянської епохи до незалежності колишніх радянських республік, повернення до державного суверенітету та демократизації багатьох інших країн у регіоні. Все це супроводжувалося швидкою та часто важкою інтеграцією до світової ринкової економіки, що інколи негативно впливало на сферу охорони здоров'я та стандарти життя.

Аналіз тенденцій показує, що країни Східної Європи та Центральної Азії мають найвищу ступінь «недовиконання» — досягнення цих країн щодо ІЛР є набагато нижчими за ті, які можна було б передбачити з огляду на початковий етап у їхньому розвитку. Найвпливовішим окремим фактором став спад рівня охорони здоров'я: за даними Звіту, середня тривалість життя в Україні знизилася з 71 року у 1970 р. до 69 у 2010; у сусідній Російській Федерації - з 69 років до 67; у Білорусі – з 71 року до 70.

Позитивним є те, що рівень освіти залишається незмінно високим і постійно зростає по всіх країнах Східної Європи та Центральної Азії.

Східна Європа та Центральна Азія мають відносно високий рівень доходів на душу населення, що досягає 11 462 дол. США, але цей показник варіює від 20 000 дол. США у країнах, що є членами Європейського Союзу, таких, як Словаччина та Чеська Республіка, до менше ніж 3 000 дол. США у Таджикистані та Киргизстані. В Україні цей показник складає 6 535 дол. США.

Вісім країн регіону, які очолюють групу з «дуже високим» рівнем людського розвитку за новим ІЛР – це всі держави, що нещодавно приєдналися до Європейського Союзу: Чеська Республіка (28), Словенія (29), Словаччина (31), Мальта (33), Естонія (34), Кіпр (35), Угорщина (36) і Польща (41). Більшість інших країн входять до другого кварталу ІЛР - «високий рівень людського розвитку»: Україна (69), а ще п'ять – до «середньої» категорії: Туркменістан (87) і Молдова (99), а також Узбекистан (102), Киргизстан (109) і Таджикистан (112).

Виступаючи під час презентації Звіту, п. Олів'є Адам, Координатор системи ООН і Постійний представник ПРООН в Україні, сказав: «Україна має значний потенціал, який

необхідно розвивати далі через реалізацію амбіційної національної програми реформ і досягнення Цілей розвитку тисячоліття».

Значення ІЛР України за 2010 рік дорівнює 0,710 – що відносить країну на 69 позицію з 169 держав і територій.

За період з 1990 до 2010 рр. очікувана тривалість життя при народженні в Україні зменшилася приблизно на 1 рік, середня тривалість навчання зросла більш ніж на 2 роки, ВНД на душу населення в Україні за цей період зменшився на 27 відсотків.

Довготривалий прогрес можна оцінити шляхом порівняння з показниками сусідніх країн – як за географічним положенням, так і за значенням ІЛР.

Наприклад, у 1990 році Україна, Румунія та Російська Федерація мали значення ІЛР, близькі до країн Європи та Центральної Азії. Проте, за період 1990-2010 рр. ці три країни продемонстрували різні ступені прогресу в підвищенні їхнього ІЛР.

ІЛР України за 2010 рік (0,710) нижче середнього (0,717) по країнах Європи та Центральної Азії. Він також нижчий за середній показник країн із високим рівнем людського розвитку (0,717). В Європі та Центральній Азії «сусідами» України за показниками ІЛР (країни зі схожим індексом і та чисельністю населення) є Казахстан і Російська Федерація, які посідають відповідно 66 та 65 місця в рейтингу ІЛР.

Індекс людського розвитку України скорегований на нерівність впаде до 0,652, тобто через нерівність у розподілі показників вимірів знизиться на 8%. У «сусідів» України за ІЛР, Казахстану та Російської Федерації, втрата через нерівність становить відповідно 14 і 12 відсотків. Індекс гендерної нерівності: в Україні жінки мають 8% місць у парламенті, 92% дорослих жінок мають середню або вищу освіту (порівняно з 96% чоловіків). На кожні 100 тис. народжених живими 18 жінок умирають від причин, пов'язаних із вагітністю; рівень народжуваності серед дорослих становить 28 народжених на 1000 народжених живими. Частка участі жінок у ринку праці становить 62%, тоді як аналогічний показник у чоловіків – 73%. У результаті значення ІЛР для України становить 0,463, що ставить її за даними 2008 р. на 44 місце серед 138 країн.

В Україні, Росії та Молдові найнижчі показники тривалості життя людей серед усіх промислово розвинених держав світу. Якщо в розвинених країнах світу за останні 50 років очікувана тривалість життя суттєво зросла, то в Україні вона практично не змінилася (табл.1), а на думку деяких експертів, скоротилася.

Важливо зазначити, що Україну, Росію та Молдову включено до списку 45 держав, які зазнають серйозних демографічних втрат.

Про це йдеться у прогнозі Відділу ООН з питань народонаселення «Перспективи світового народонаселення, 2008», який був представлений у штаб-квартирі організації директором відділу Данією Слотник.

За словами експертів ООН, у 45 країнах, серед яких Білорусь, Болгарія, Грузія, Німеччина, Латвія, Литва, Молдова, Польща, Росія, Румунія й Україна, в період з 2010 по 2050 роки чисельність населення скоротиться щонайменше на 10%. Автори доповіді пропонують цим країнам, зокрема Україні, рятувати ситуацію за рахунок мігрантів.

Згідно доповіді, середня тривалість життя у світі протягом останніх десятиліть збільшилася. Втім, у Східній Європі вона навпаки скоротилася — із 69,6 року в 1965-1970 роках до 69,2 року у 2005-2010 роках.

Експерти ООН також наголосили, що населення розвинених держав продовжує старіти. На початок липня 2009 року в цих державах жило 264 мільйони людей, старших за 60 років, а на початку 2050-го таких людей буде вже 416 мільйонів.

Серед всіх жителів арабських країн найдовше живуть громадяни Катару. Катар, ОАЕ й Кувейт ведуть перед серед арабських країн за станом здоров'я й тривалості життя населення.

Про це повідомляє «РІА «Новости» з посиланням на газету «Emirates business 24/7» і на опублікований у Каїрі соціально-економічний звіт Ліги арабських держав про стан здоров'я арабів за підсумками 2008

Таблиця 1

**Очікувана тривалість життя населення України [2]**

Період	Всього	у тому числі	
		у чоловіків	у жінок
	<i>років</i>		
1958-1959	69,8	66,1	72,6
1961-1962	70,9	67,3	73,6
1965-1966	71,6	67,7	74,5
1969-1970	70,8	66,5	74,3
1979-1980	69,7	64,6	74,0
1985-1986	70,5	65,9	74,5
1989-1990	70,7	65,9	75,0
1991-1992	69,3	64,2	74,2
1992-1993	68,7	63,5	73,7
1993-1994	68,0	62,8	73,2
1994-1995	67,2	61,8	72,7
1995-1996	55,9	61,4	72,7
1996-1997	67,4	61,9	73,0
1997-1998	68,1	62,7	73,5
1998-1999	68,3	63,0	73,7
1999-2000	67,9	62,4	73,6
2000-2001	68,3	62,8	74,1
2001-2002	68,3	62,7	74,1
2002-2003	68,2	62,6	74,1
2003-2004	68,2	62,6	74,1
2004-2005	68,0	62,2	74,0
2005-2006	68,1	62,4	74,1
2006-2007	68,3	62,5	74,2
2007-2008	68,3	62,5	74,3
2008-2009	69,3	63,8	74,9

Катар лідирує серед арабських країн, адже тривалість життя в Еміраті, одній із найбільш багатих країн регіону, становить 78 років. Населення Кувейту, що займає друге місце за даним показником, характеризується середньою тривалістю життя 77,4 роки. Середня тривалість життя в Бахреїні, що займає четверте місце, дорівнює 74,8 року.

Всесвітня організація охорони здоров'я ставить своїм завданням підвищення величини тривалості життя до 75 років на кожній певній території.

У той час, як нафтовидобувні арабські країни Перської затоки досягли цієї мети або близькі до її досягнення, для низки світових держав підвищення тривалості життя до 75 років є завданням недосяжним протягом найближчих десятиліть.

До прикладу, у Джібуті, що є однією з найбідніших арабських країн, тривалість життя населення ледь перевищує 43 роки; у Сомалі вона становить 47 років, а в Судані не перевищує 60 років. Відзначимо, що останнім часом жителі багатьох арабських країн почали серйозно замислюватися про якість свого життя. Зокрема на Близькому Сході зараз спостерігається ефект доміно: громадяни виходять на демонстрації з вимогою зміни урядів і введення реформ. Протестні акції охопили більшість країн Північної Африки: від Тунісу, Єгипту, Ємену, Алжиру аж до Йорданії й Сирії.

З трьох основних компонентів ІЛР Україна найбільше відстає за показником виробництва валового внутрішнього продукту на душу населення. Аналіз зміни показника ВВП на душу населення дає можливість виділити в історії незалежної України два різні етапи: велика депресія, яка тривала включно до 1998 р.; і українське економічне відродження, що розпочалося з 1999 р. і триває донині.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) у фактичних цінах протягом 1990-2008 років в Україні зростає. Так ВВП у період з 1990 року до 1995 року зріс з 167 до 545 млрд.крб., згідно з статистичними даними.

Диференціацію соціально-економічного становища сім'ї досліджують у більшості країн світу. Міжнародні зіставлення в данному контексті відображають висвітлені індекси та показники.

#### ***Висновки.***

Викладений вище матеріал засвідчує, що глобальні фактори та фактори національного рівня посилили свою дію на стан української сім'ї. Ці фактори вимагають всебічного вивчення та переосмислення. Тільки тоді можна буде обґрунтовувати заходи, спрямовані на поліпшення ситуації. Але, це нові теми для майбутніх публікацій.

## **ЛІТЕРАТУРА**

1. Електронний ресурс. - Режим доступу: [www.undp.org.ua](http://www.undp.org.ua).
2. Офіційний сайт Держкомстату України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [www.st.ukrstat.gov.ua](http://www.st.ukrstat.gov.ua)

**Ю.О. МАТВІЄНКО**

### **ЛІКВОРОДІАГНОСТИКА В МЕДИЦИНІ**

*Стаття присвячена діагностичним можливостям аналізу спинномозкової рідини при різноманітних захворюваннях, зокрема, нервової системи.*

*Ключові слова: спинномозкова рідина, діагностика, менингіт, енцефаліт, інсульт*

*Статья посвящена диагностическим возможностям анализа спинномозговой жидкости при разных заболеваниях, в частности поражающих нервную систему.*

*Ключевые слова: спинномозговая жидкость, диагностика, менингит, энцефалит, инсульт*